

טעימות הדף היומי

עם הרב אברהם משה הלוי רוט

להערות והוספות: a0527652027@gmail.com

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעודד שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

השיעורים נמסרים באולפן "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *

לתגובות והערות, ולקבלת הגיליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגיליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

כבריה דמי" אנו לומדים שיש כוח לאדם לקבוע את החשיבות של הדבר כלפיו. וכיון שכלפיו הדבר חשוב, הרי אצלו "כבריה דמי".

והנה בעמוד ב' מביאה הגמרא דעת ריש לקיש שהמפרש שלא אוכל פחות מכזית אסור אפילו בנבילות וטריפות כיון שמהר סיני אינו מושבע על פחות מכזית. ויש לתמוה, הרי מאותה הסיבה שהמפרש חייב בכלשהו כיון דאחשביה כבריה, א"כ שוב יהיה אסור לו לאכול גם מצד איסור נבילות וטריפות שהרי אחשביה כבריה.

ויש לומר דאילו לא תחול השבועה על פחות מכזית משום שהוא מושבע מהר סיני באיסור נבילה בבריה אפילו במשהו, שוב לא יהיה כאן חשיבות בריה (כי אם לא אסר על עצמו את המשהו בדיבורו אין טעם לראות בזה אחשביה), ושוב אין טעם שלא תחול השבועה. ממילא יש כאן "גלגל החוזר", ואין סיבה למנוע חלות השבועה על פחות מכשיעור. תחשבו על זה.

אך עכ"פ נמצא שיהיה חייב מלקות גם משום נבילה, מלבד חיובו על השבועה. וצ"ע.

מוסר | האדם קובע את
חשיבות מעשיו, לטוב ולרע!

אנו לומדים כאן שאדם מקבל עונש על מעשהו לפי איך שהוא החשיב את אותו מעשה ואם הוא מחשיבו כאכילה, הרי אצלו זו אכילה חשובה.

בעלי המוסר אומרים שכך זה גם בדיני שמיים. אם אדם מוכן לוותר על המצווה בשביל משהו קטן, הרי אצלו המצווה אינה דבר גדול אלא קטן. אך אם אצלו היא שווה כל מחיר שבעולם, הרי ממילא כך היא נחשבת כלפיו.

בספר 'ילקוט לקח טוב' יישב לפי זה (בשם הגר"א מישקובסקי זצ"ל) את השאלה המפורסמת איך קנה יעקב את הבכורה תמורת נזיד עדשים, הרי מצד הלכות אונאה אין המקח חל כאשר האונאה היא יותר משתות, וכאן הבכורה שווה פי אלפי אלפים מנזיד עדשים...

והשיב בהקדם מעשה ביהודי עני מרוד, שנתן לו רבו רובל אחד וציווה עליו לקבל את ההצעה העסקית הראשונה

העמקה | מדוע במפרש צריך לסברת "בריה"

בסוגיא שלנו מבואר שהטעם שהמפרש "לא אוכל אפילו כלשהו" אסור בכלשהו, הוא משום ש"כבריה דמי" כי "איהו אחשביה דאסריה עליה" (כלשון רש"י סוף כא, ב), אבל אילולי סברא זאת לא היה מתחייב לחכמים על אכילה פחות מכזית.

ולא הבנתי, הרי הוא נשבע בפירוש שלא יאכל אפילו כלשהו, מדוע אין זה מחייב אותו לקיים שבועתו, גם בלא סברת אחשביה כבריה.

והנה, לעיל דף כא הבאנו החקירה הידועה בשבועה להבא האם האיסור לעבור עליה הוא משום שלא יהיה למפרע שבועתו שבועת שקר, או משום שהשבועה החילה עליו חיוב ואסור לו לחלל האיסור הזה. [וכתבנו שאולי זהו המחלוקת אם עובר משום "לא תשבעו בשמי לשקר" או משום "לא יחל דברו"].

א"כ לפי הצד שאין כאן איסור שקר אלא כוח להחיל איסור על הגברא [כמו בנדרים שהוא החלת איסור על החפצא], יש לומר דאילו לא היה פרשה של "בריה" ו"אחשביה" לא היה שייך להחיל איסור אכילה על פחות מכזית.

ואמנם אילו היה אומר בלשון אחרת "שלא אקח פירור ואכניסו לפי ואלעס אותו עד אשר ייכנס למעי" בוודאי השבועה חלה, אבל כיון שרצה לקבוע "איסור אכילה" – זה לא יתכן בדבר של פחות מכזית.

למדנות | "גלגל החוזר" במפרש בנבילה

מעיקר הסברא של "כיון דאיהו אחשביה דאסריה עליה,

שיציעו לו לעשות ברובל הזה, ומזה יתעשר.

בדרכו נכנס העני לבית המרזח וראה סוחר ילומים נושאים ונותנים ביניהם, אחד הסוחרים פנה אליו בלעג ואמר לו 'שמה אתה רוצה לסחור עמנו', היהודי תיכף ענה 'כן, אבל יש לי רק רובל אחד' כל הסוחרים צחקו, אך אותו סוחר אמר לו - יש לי עיסקה גם עבור רובל אחד, אני מוכן למכור לך את חלקי לעולם הבא תמורת רובל אחד... העני בשמעו זאת חזקה עליו מצוותו של רבו והשיב תיכף בחרב להצעה זו, מיד התישבו לכתוב שטר מכירה כדת וכדין בחתימת עדים, לקול צחוקם הפרוע של כל הסוחרים...

לפתע נכנסה אשת הסוחר ושאלה לפשר הצחוק, והמה סיפרו לה העיסקה המשעשעת... למרבה הפתעתם הדבר לא שעשע אותה כלל, היא נחרדה: אינני מוכנה לחיות עם אדם שאין לו חלק לעולם הבא! מהר וקנה ממנו את חלקו בחזרה! תחילה סבר הסוחר שאשתו מתלוצצת, אך לאחר זמן קצר הבין שאם אינו רוצה לפרק את נישואיו עליו לקבל את חלקו בעוה"ב בחזרה.

קרא הסוחר ליהודי האביון וביקש ממנו לבטל את העיסקה, אך היהודי סרב בתוקף 'עיסקה זו עיסקה!' ניסה הסוחר להרבות במחיר אך ללא הועיל, היהודי לא הסכים להחזיר את חלקו לעוה"ב, רק כאשר נקב הסוחר בסכום אדיר של עשרות אלפי רובלים נאות היהודי למכור חזרה את חלקו.

הסוחר, שהפסיד הון עתק מהעסקה ה'משעשעת', הפטיר לעבר היהודי: **היכן הצדק?** הלא לפני דקות אחדות שילמת על שטר זה רובל אחד, כיצד עלה מחירו באלפי מונים?

השיב היהודי: **מחיר הסחורה נקבע לפי ערכה, לפני דקות אחדות היה ערך עוה"ב בשבילך בשווי רובל אחד בלבד, כך הערכת אותו וכך היה שווי אצלך, כעת כאשר אתה מבין שחיי הנישואין שלך תלויים בזה עלה ערך הסחורה בעיניך באלפי מונים...**

כך הוא לגבי מכירת בכורת עשוי, כאשר קנה ממנו יעקב את הבכורה, היה ערך הבכורה בעיניו פחות מנזיד עדשים, אדרבה סבר הוא שיעקב 'נפל בפח' כאשר שילם תשלום כה מופלג על דבר פשוט ערך... ולכן לא היה בזה משום הונאה, שכן זהו ערכה האמיתי של הבכורה, אך לאחר זמן הבין עשוי את גודל הפסדו, אך אז באמת כבר עלה שווי הבכורה לאין שיעור...

כך אנו לומדים גם בדף שלנו: אם הפירור הזה חשוב בעיניך להישבע עליו – הרי אצלך יש לו חשיבות, ותיענש על אכילתו אף שהוא רק פירור.

זצ"ל: "...השבוע (שנת תשמ"ג) ניגש אלי ר' שמחה רז וסיפר לי שהופיע אצלו אברך ושאל אותו: שמעתי שבהיותך קצין בגולני התווכחת עם רחבעם זאבי (גנדי) שכתב פתק שהוא נותן לך את העולם הבא שלו. השיב ר' שמחה לבחור שהיה להם ויכוח על האמונה, "אמרתי לגנדי: מה יקרה אם לאחר 120 שנה יתברר לך שיש עולם הבא ושכר ועונש מה תענה ליום הדין?" גנדי בתגובה הרים מהרצפה נייר טישו וכתב "אני מצהיר שאני נותן את חלקי בעולם הבא לשמחה רז".

כשסיימתי – מספר שמחה רז – אומר לי האברך "גנדי זה אבא שלי". נדהמתי, גנדי היה מאוד לא דתי, והבן חסיד ברסלב... הוא סיפר שהשקפת אביו השתנה, והוא זוכה להניח תפילין בכל יום, וביקש בחזרה את הפתק. בהסבירו "תאר לך שיתנו לבנך הקטן גולות מבריקות בתמורה ליהלומים של אמו. אז, אבא לא ידע להעריך זאת, אבל כעת הוא יודע מה זה עולם הבא..." ר' שמחה השיב לו "תן לי להרהר בזה". והנה באמצע הלילה נקישות דחופות בדלת, האברך מופיע "אני מוכרח את הפתק, מה יהיה אם הלילה אבא שלי יפטר מהעולם ערום ועריה בלי שום מצוה?!" אמרתי לו שיניח לי לישון ובבוקר אתיעץ מה לעשות...

כעת, פנה אלי שמחה רז בשאלה, האם עליו להשיב את הפתק לאלוף זאבי.

הראתי לו את המעשה מספר דרכי חיים על אחד שראה את חבירו דואג על עבירה שעשה, והחליט לקנות אותה ממנו תמורת סכום ממון, ולאחר שנסתלק נתבע על אותה עבירה אע"פ שלא עשה בעצמו. הצעתי לשמחה שנלך ביחד לגיסי מרן הגריש"א זצ"ל. **הגריש"א השיב שאין דמיון למעשה ההוא, שם נתקבלה תמורה לעבירה, ואילו כאן לא נעשה קניין, אז אין כאן העברת בעלות ממש.** אך שמחה רז אמר להגריש"א שאיננו רוצה שגנדי יחשוב שעולם הבא זה דבר שלוקחים ונותנים, ולכן ידבר תחילה עם חברו רבי אורי זוהר שיעמידו על חומרת העניין, ואם גנדי השתנה – יוותר, הרב אלישיב הגיב שזהו רעיון מצויין, ולאחר מכן הושב הפתק לבעליו. עד כאן מדברי זקני רש"ש זצ"ל.

הוסיף גיסי **הרה"ג רבי שלמה הלפרין שליט"א** וציין לדברי תשובת מהרי"ט (הביאו רעק"א יו"ד רמ"ו) שכתב על המוכר חלקו לעולם הבא לחבירו "הקונה אל ישמח והמוכר יתאבל, המוכר עשה דברי עוה"ב שחוק ומכר חיי עולם בבצע כסף... ומשעה שמכר חלקו בעוה"ב **איבד את שלו...**" וביאר שלכן הסכים הגרי"ש שלא ליתן השטר בחזרה עד שיחפוף בו מאד המוכר, כדי שבזה יתקן את עונו שזלזל בעוה"ב, ותשוב אליו אבידתו.

גסטרונומיה | מאכל יקר – טעים יותר...

הגמרא אומרת שאמנם חייב על אכילת הקדש גם בפחות

מעשה | ה"עולם הבא" של רחבעם זאבי הי"ד

באחת משיחותיו סיפר זקני הצדיק רבי שמחה שלמה לויך

גמור: "ואהבת" מלעיל = עבר, "ואהבת" מלרע = עתיד.

מושג | מדוע ביקש עשיו מיעקב "טעימה" מהנזיד

הגמרא אומרת אומרת שלשון טעימה משמעותו כלשהו, אע"פ שאצל אנשים משמשת המילה "טעימה" במובן של "אכילה". שואל הריטב"א הרי בנדרים ושבועות אנו הולכים אחרי לשון בני אדם, ואם בני אדם משתמשים במילה זו לתאר אכילה, מדוע הוא אסור בכלשהו.

ותירץ: "דלעולם [גם] בלשון בני אדם כל שהוא משמע, והא דאמר לחבריה 'נטעום' ואכל טובא (עי' לקמן ע"ב) לפי שהצדיקים אומרים מעט ועושין הרבה"

לכאורה "אומרים מעט ועושין הרבה" זהו לגבי מצוות, אבל כאן לא מדובר על מצווה אלא על אכילת רשות. כנראה שלשון "נטעום" נאמר בעיקר בהכנסת אורחים, בניסיון להפציר בהם לאכול. וכמו שאמר אברהם אבינו יוקח נא "מעט" מים ואקחה "פת" לחם, ולבסוף הביא סעודה מפוארת עם חמאה וחלב, לשונות של בשר עם עוגות מצות...

והנה עשיו מבקש מיעקב "הלעיטני נא" ומפרש רש"י "אפתח פי ושפוך הרבה לתוכה", אבל אונקלוס תרגם "אטעמני", ומדברי הגמרא והריטב"א כאן מבואר שהוא ביקש רק מעט מן התבשיל, כי נקט לשון "אטעמני", וצריך להבין איך זה מתיישב עם לשון התורה "הלעיטני" שמשמעה הלעטה של כמוות גדולה בבת אחת.

והנה, הגמרא בסוכה אומרת שתלמיד חכם שיש לו רק מעט יין לכוס של מצוה, ילגום את היין בלגימות גסות כדי להשביע את הגרון, כי שובע היין איננו משיעת המעיין אלא הגרון, וככל שיש בגרונו הרבה יין בבת אחת – כך הוא שבע יותר.

זאת הסיבה שאליעזר מבקש מרבקה "הגמאיני נא מעט מים מכדך", מכיון שאינו מבקש אלא "מעט מים" לכן מבקש "הגמאיני", שדרך השותים מעט לשתות בגמיאה והלעטה בשביל שובע הגרון [לכן לבסוף רבקה לא הלעיטה אותו אלא השקתה אותו בנחת, כי הסכימה להשקותו הרבה מים].

כך גם אצל מכירת הבכורה: עשיו מבקש רק מעט נזיד – שהוא היה נחשב משקה, כמו שתרגם אונקלוס 'והוא עייף' "משלהי", צמא – ולכן הוא מבקש "הלעיטני" שכך שותים מעט משקה בלגימות גסות.

והנה במעט צרי כתב דאונקלוס שתרגם לשון 'טעימה' כלשהי הוא דלא כרש"י דכתב דהלעיטני היינו שישפוך 'הרבה' לתוך פיו. אבל לדברינו יש לדחות דכוונת רש"י שפוך הרבה לתוכה, היינו "הרבה" ביחס לשיעור קיבול לועו, למלאות כולו בנזיד, [וכמו שכתב רש"י אפתח פי ושפוך הרבה לתוכה, דהיינו שמטרתו שימלא פיהו בבת אחת], אבל אין זה סותר למש"כ

מכזית, אבל אין זה נחשב "כל שהוא" שהרי בעינין שיהיה שווה פרוטה.

והיה מקום לפרש שבשביל שיהיה שווה פרוטה צריך עכ"פ חתיכה מכובדת, ולא פירור בעלמא, דזה אינו כלום, ואילו לדברי רבי עקיבא אין שום שיעור בזה ואפילו אכל פירור גרידא חייב עליו מלקות.

אך האמת שיש מאכלים יקרים כל כך שאפילו פירור קטן שווה לכה"פ פרוטה. כמו פירורי כמהין או קוויאר, שהם מאכלים יקרים מאד, יותר מזהב טהור, ובמקרה כזה יהיה חייב על אכילת פירור כלשהו.

אלא הפירוש הוא שכיון שהוא שווה פרוטה שוב יש חשיבות לאכילה. אמנם בפשטות זה תמוה, מה השייכות בין שווי המאכל לבין חשיבות האכילה. אך יש ללמוד מכאן שלפעמים חשיבות האכילה נמדדת לפי יוקר המאכל.

יש לי חברים שמאד מתלהבים משתיית יין יקר מאד. זה לא בגלל שהוא יותר טעים להם [שהרי לפעמים יוקר היין אינו בגלל טעמו אלא בגלל נדירותו של זן פלוני בבציר שנה פלונית, אבל הוא איננו טעים מאותו הזן משנה אחרת שאז היבול הצליח יותר ולא היה נדיר...], אלא בגלל שכאשר כל לגימה "שווה" כמה עשרות דולרים – היא יותר טעימה להם...

אחרי הדף שלנו – אולי אפשר להבין אותם...

לשון הקודש | מה בין אָכַל לאֲכַל

הגמרא שאלה מהצד שהאוכל עפר חייב בכלשהו גם לדעת חכמים, ומיישבת "במידי דבר אכילה קאמרינן" אבל עפר אינו "בר אכילה".

חשבתי להציע ששורש המחלוקת בין המקשן לתרצן הוא שהמקשן סבר שיש לקרוא את דברי המשנה "היכן מצאנו באוכל כלשהו שהוא חייב" כשהמילה "באֲכַל" היא מלרע ומשמעותה פועל-הווה: היכן מצאנו שאדם האוכל כלשהו חייב. ואילו התרצן סבר שיש לקרוא את המילה "באֲכַל" מלעיל, ומשמעותה שם-עצם (כמו "מכל האוכל אשר יאכל"): היכן מצאנו דבר-מאכל שחייבים על אכילתו בכלשהו, וממילא אין זה שייך לעפר שאינו "אֲכַל" (בר-אכילה) אף אם "אוכלים" אותו...

יש כאלו שמזלזלים מתוך בורות בדקדוקי מלעיל ומלרע [עד שאומרים בחיך: מהו כל ההבדל בין עוגה (מלעיל) לעוגה (מלרע), שבראשונה יש סוכר (מלעיל) ובשניה יש סוכר (מלרע)...] אבל באמת הרבה פעמים יש בזה שינויי משמעות, כמו במילה "אוכל" הנזכרת.

כל כך חבל שהגננות מרגילות את הילדים לומר "ואֲהַבְת" במלעיל במקום "ואהבת" מלרע, שיש ביניהם שינוי משמעות

מעניין לדעת | "טעמי המצוות" - סיבה או טעימה

מעניין שהמילה "טעם" משמשת גם כ"סיבה ונימוק", וגם כ"שיטה" – "שמואל לטעמיה" לשיטתו.

יש מפרשים שכאשר החינוך כתב את "טעמי המצוות" אין הכוונה במובן של "סיבה ונימוק" שהרי איננו יכולים להשיג ולבאר את הסיבות והנימוקים למצוות ולאסורים, וכפי שלמדנו בברכות לג, ב "האומר על קן ציפור יגיעו רחמך משתקין אותו... שעושה מידות הקב"ה רחמים ואינן אלא גזירות" ופירש רש"י "מידותיו - מצותיו, והוא לא לרחמים עשה, אלא להטיל על ישראל חקי גזרותיו, להודיע שהם עבדיו ושומרי מצותיו וגזרות חוקותיו, אף בדברים שיש לשטן ולנכרים להשיב עליהם, ולומר מה צורך במצוה זו". אם כן, איך יתכן שהחינוך מבאר טעמים למצוות?

אלא, כוונת החינוך ב"טעמי המצוות" שזה מלשון "טעם האוכל", שהוא בא ליתן לנו קצת "טעם" ו"תענוג" בהשגת משהו מן המשהו בשורשי המצוות.

יש גליין אחד (מומלץ!...) על דף היומי הנקרא "טעימות הדף היומי"... ונראה שגם הוא לא בא אלא ליתן קצת טעמים מענגים ללשונו, שנוכל לחזור הביתה עם איזה "טעימה" מתוקה או חריפה...

בית הוראה | "טועמיה" בערב שבת – מה שיעורו?

והנה בפשטות מצוות "טועמיה" בערב שבת, הכוונה שהוא בודק את הטעם ומתקנו. לפי"ז דן החוות יאיר שאינו אלא "מטעמת" ואולי אין צריך לברך על זה אף אם בלע, כדעת המקילים הנ"ל.

אך בשער הציון סימן ר"נ כתב בשם הספרים שאין זה רק בשביל לתקן המאכלים אלא גם מצוה מצד עצמו. וכן כתבו בשם האר"י ז"ל. ואם כן, "טועמיה" מתפרש במובן של "אכילה מועטת לתענוג", וממילא חייב לברך על טעימת מאכלי השבת.

וכן משמע מכך שהמליצו על מצוה זו לשון "טועמיה" – חיים זכו", שמתפרש במובן של התענגות על טעם השבת.

רבינו הגר"ש אויערבאך זצ"ל הסתלק בליל שבת. כמה שעות קודם פטירתו הוא ביקש לטעום ממאכלי השבת, אך אלו עדיין לא הגיעו מה"קייטרינג" שהיה שולח את האוכל לישיבה. משמשו הציע שיבשל משהו עבור ראש הישיבה, אבל הוא התפלא: הרי אינני מבקש אוכל, אלא לטעום ממאכלי השבת...

אונקלוס שביקש מעט, אלא אדרבה זהו דרך ההולכים מעט לאכלו בגמיעה והלעטה וכנ"ל. [והשווה למה שכתב רש"י גבי לא תלך רכיל שת"א לא תיכול קורצין, ופירש"י דהיינו שהרכלנים אוכלים "שום הלעטה" לחזק דבריהם, הרי שהלעטה היא לשון בליעה במהירות של דבר מעט (כעין שתיית כוסית יי"ש קטנה הנהוגה בימינו בגמיעה אחת או שתיים)].

ונראה הטעם שלא ביקש עשוי אלא מעט מנזיד העדשים, לפי שהיה המאכל עשוי למאכל האבלים, ואיך יאכל את מאכלם. וביותר למ"ד דהזמנה מילתא היא א"כ כבר הוקצה למצותו ואסור ליתן ממנו לדבר חולין, ולכן ביקש מעט דבלא"ה אין שיעור הקדירה מצומצם כצורך מאכל האבלים, ובלא"ה ישאר בשוליה מעט נזיד ושיעור זה לא הוקצה, וכדאיתא גבי שמן נרות חנוכה ביותר משיעור חצי שעה. [ובזה יש לבאר למה אין בטעימת מאכלי שבת משום חשש הוקצה למצותו, והיינו משום דבלא"ה שיעור הטעימה לא הוקצה וכנ"ל].

והנה לבסוף נתן לו יעקב גם לחם, וכתב מהר"ם שיף דהיינו לפי שהנזיד עדשים עצמו אינו שווה פרוטה, ולדבריו מדוקדק מש"כ אונקלוס 'אטעמני' מעט נזיד, כמבואר בסוגייתנו שטעימה היא מועטה, ולכן לא היה בזה שווה פרוטה.

לשון הקודש | מדוע אכילה מועטת נקראת "טעימה"

יש שני ביאורים אפשריים לבאר מדוע אכילה מועטת נקראת "טעימה". ביאור א: משום שאכילה מועטת משמשת בדרך כלל לברר את הטעם המדויק ולתקנו. ביאור ב: משום שאכילה מועטת משמשת להנאת טעם ולא לשובע. [כמו "מנת גורמה" המיועדת לתענוג הטעם, אבל אין שבעים הימנה...].

והנה, יש מחלוקת ראשונים מהי "טעימה" לגבי פטור מברכת הנהנין. יש אומרים דהיינו שטועם ופולט ויש אומרים שאפילו אם אינו פולט כיון שהוא פחות מכשיעור וכוונתו לבדיקת הטעם.

ומבואר בפוסקים שהם נחלקו בשני הביאורים הנ"ל: המחמירים מפרשים "טעימה" מלשון טעם החיך, וכשאינו פולט יש לו גם הנאת מעיו, ואילו הפוטרים אפילו כשאינו פולט כשאינו מכון לאכילה, מפרשים "טעימה" = בדיקת הטעם ותיקונו. להלכה, הרמ"א פוסק שספק ברכות להקל, אך המשנ"ב אומר שלכתחילה טוב להיזהר שהרוצה לבלוע יתכון ליהנות ממנו בתורת אכילה ויברך עליו.

לשניהם יש צורה דומה של ענף היוצא מן הגזע שעולה מצלע שוכבת, אלא שבצד"י הענף יוצא מימין הגזע ובעי"ן הוא יוצא משמאל הגזע.

ביטוי ומליצה | מקור המליצה "אריא דרביע עליה"

הגמרא שלנו מדמה את הנבילה לדבר הראוי למאכל אלא שרובץ עליו אריה, האיסור מונע את אכילת הנבלה.

מדוע דוקא "אריה"? לשון זו היא על פי הפסוק "כרע רבץ כאריה וכלביא מי יקימנו".

האבן עזרא שם מבאר: "כרע רבץ כאריה - שמנהג האריה אחר שטרף ישב על כרעו וירבץ, ואילו היה עובר כל מין חיות לא יקום מפניהם שיברח" כלומר, בדרך כלל החיות הטורפות ממהרות להחביא את הטרף שלהן, אבל האריה לא חושש מכלום, הוא רובץ על הטרף ונראה מי יעיז להזיז אותו... לכן, מה שנמצא תחת רביצת האריה – מסמל משהו שאי אפשר להשיגו, אפשר "לשכוח" ממנו...

מעניין שהמלבי"ם מסביר "כרע רבץ - כארי וכלביא" ה'כריעה' היא של האריה וה'רביצה' היא של הלבאי – נקבת האריה (המכונה אצלנו "לביאה"), כי היא מסוככת על הגורים שלה. אבל לדבריו לא מובן מדוע הגמרא כאן נקטה לשון רביצה אצל אריה.

מאידך גיסא, לפעמים צריך להיזהר מ'להיטות יתר' לקיום מצוה זו: הגאון הצדיק רבי שלמה אסולין זצ"ל היה מאושפז בבית החולים במשך תקופה ארוכה בימי מחלתו. פעם אחת בערב שבת, נסע חתנו יבלחט"א ידידי הרה"ג רבי שמעון ועקנין שליט"א לשבת משפחתית כשברכבו היה סיר החמין עבור השבת. בדרכו הוא "קפץ" אל בית החולים שהיה "על הדרך" להתברך מחותנו הצדיק לקראת השבת. והנה, מבקש ממנו הגר"ש אולי אפשר לקבל מעט 'חמין של שבת' מאשר איתך ברכב. אך אחרי איזה זמן נמלך בו ואמר "בעצם אין צורך... אל תביא לי... נזכרתי שברכב נמצאים הילדים שלך, הנכדים שלי, איזה מין זיכרון יהיה להם מסבא שלהם שהיה חשוב לו לאכול חמין בערב שבת, ובשבילו פירקו את כל האריזות והכיסויים בשביל לארגן לו כמה תפוחי אדמה... הם הרי לא יבינו את מצבי ואת תשוקתי למטעמי השבת... אינני רוצה שזה מה שהם יזכרו מסבא שלהם..."

תרגום וארמית | פשר החלפת עי"ן בצד"י בארמית

בדף שלנו אנו מוצאים "רביע" שאינו 25 אחוז אלא שלם לגמרי!.. הלא הוא האריה ד"רביע" עליה. מה זה "רביע"? רבץ. הרבה פעמים בלשון ארמית העי"ן מחליפה הצד"י, כמו "ארץ" – "ארעא", "עץ" – "אעא", כך גם "רבע" במקום "רבץ".

מה באמת השייכות בין "עין" ל"צדי"? הרי עי"ן היא גרונית וצד"י היא שינית! לכאורה הדמיון הוא רק בצורת האותיות!